

**YARGITAY KARARLARI IŐIĐINDA HALİNE
MÜNASİP EVİN HACZEDİLMEZLİĞİ (MESKENİYET)
İDDİASI (İİK m. 82/12)**

*In the Light of Court Decisions Claim to Abode (Turkish Execution
and Bankruptcy Code Art. 82/12)*

Dr. Cenk AKİL

ÖZET

Borçlu borcunu ifa etmediğinde alacaklılar borçlunun malvarlığına müracaat ederler. Borçlunun malvarlığı unsurları alacaklılar bakımından bir nevi teminat teşkil eder. Borçlu borcundan dolayı kural olarak tüm mal, hak ve alacakları ile sorumludur. Bununla birlikte gerek insani düşünceler gerekse kamu düzeni düşüncesiyle borçlunun kendi hayatını ve ailesinin hayatını devam ettirebilmesi için bazı malları hacizden muaf tutulmuştur. Bunlardan biri de İİK m. 82/12’de düzenlenmiş bulunan borçlunun hâline münasip evdir. Hâline münasip evi haczedilen borçlu şikâyet yoluna başvurarak evinin haczedilemeyeceğini ileri sürebilir. Bu iddiayı borçlunun yanı sıra aile fertlerinin de ileri sürebileceği kabul edilmektedir. Haczedilmezlik iddiası sadece cüzi icrada değil, külli icrada da ileri sürülebilir.

Anahtar Sözcükler: İcra ve iflâs hukuku, haciz, haczedilemez mülk, hacizden muafiyet, meskeniyet iddiası, haczedilmezlikten feragat

ABSTRACT

The creditors recourse to the assets of the debtor when the debtor does not perform his obligation. The elements of the assets of the debtor constitute a sort of guarantee for the creditors. The debtor is liable for his obligation with all of his goods, rights and claims as a rule. However some goods of the debtor are exempted from distraint so that the debtor can continue his and his family's life on the grounds of both humanistic and public order thoughts. One of these goods is the house of the debtor, regulated in the Article 82/12 of the Code of Enforcement and Bankruptcy, which is in accordance with his economic condition. The debtor may assert by having recourse to the remedy of complaint that his house which is in accordance with his economic condition can not be distrained in case his such house is distrained. It is accepted that this claim may be asserted by the members of his family besides the debtor. The claim of non-distrainability can be asserted not only in the debt enforcement but also bankruptcy.

Keywords: Execution and bankruptcy law, attachment, unseizable property, exemption from attachment, claim to abode, the cession of exemption from seizure

GİRİŞ

Haciz konusunda kural, borçlunun malvarlığını teşkil eden mal, alacak ve hakların, alacaklılarına karşı bir tür teminat teşkil etmesi ve bu nedenle (borçlunun) alacaklıları tarafından borç için haczettirilebilmesidir. Bununla birlikte borçlunun ve ailesinin yaşaması ve ekonomik varlığını devam ettirebilmesi için insani birtakım düşüncelerle istisna olarak, borçlunun bazı mal ve haklarının haczedilemeyeceği kabul edilmiştir (İİK m. 82-83)¹. Bu durum aslında

---

¹ Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, İstanbul 2004, s. 437-438; Ömer Ulukapı, Haczedilmezlik ve Haczedilmezliğin “4046 Sayılı Özelleştirme Kanunu” Kapsamındaki Uygulaması (BATİDER 1995/1-2, s. 137-150), s. 137; Bilge Umar, İcra ve İflâs Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, İzmir 1973, s. 8 dn. 20.

AY m. 17 uyarınca herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olmasının, yani kişiliğin ve kişilik haklarının korunmasının icra hukukundaki somut bir görünüm biçimidir². Borçlunun ekonomik değeri bulunan bazı mal, alacak ve haklarının haczi çeşitli düşüncelerle uygun görülmemiştir. Bunlardan birisi kamu düzeni ve yararının korunmasıdır³. Gerçekten de bütün malları elinden alınan bir kişi (borçlu) yaşayabilmek için başkalarının haklarına tecavüz etmeye yeltenebilir. Bu durum ise kamu düzenini bozar⁴. Haczedilemezlik düşüncesinin altında yatan başka bir neden ise alacaklıların menfaatinin korunmasıdır. Borçlunun bütün kazanç yollarının haczedilmesi suretiyle gelir kaynaklarının kurutulması alacaklılar için de zararlıdır. Çalışıp kazanarak borcunu ödeyecek olan borçlunun çalışabilmesi için muhtaç olduğu malların haczedilmemesinde alacaklıların da menfaati vardır⁵. Nihayet, borçluyu her şeyini haczederek muhtaç bir duruma sokmak, insani duyguları incitir. Yaşamak en temel hak olduğundan, bu hakkın bir alacaklının şahsi yararı uğruna feda edilmesi doğru değildir⁶.

Evin haczedilmezliği (meskeniyet) iddiası tamamı haczedilemeyen mal ve hakların 12 bent hâlinde sayılmış olduğu İİK m. 82'nin birinci fıkrasının son bendinde düzenlenmiştir⁷. Bu maddedeki mal ve haklar, borçlu ve ailesinin yoksul kılınıp, sonuçta devletin sosyal yardımına muhtaç bırakılmaması ve borçlunun ekonomik varlığını devam ettirebilmesi düşüncesine dayanarak haczedilmez sayılmıştır⁸. Ev, hayatın

² Bkz. ve karşı. Muhammet Özekes, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara 2009, s. 152 vd.

³ Mustafa Reşit Belgesay, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 4. B., İstanbul 1954, s. 166; Necmeddin Berkin, Hacı Caiz Olmayan Eşya ve Alacaklar (İBD 1957/5, s. 113-124), s. 113; Ulukapı s. 138.

⁴ Belgesay s. 166; Berkin-Makale s. 113; Ulukapı s. 139

⁵ Berkin-Makale s. 113; Belgesay s. 167.

⁶ Berkin-Makale s. 114; Ulukapı s. 141.

⁷ Belirtmek gerekir ki, İİK m. 82, I/12'ye paralel bir düzenleme AATUHK m. 70, I/11'de de yer almaktadır. Bahsi geçen maddeye göre " Borçlunun haline münasip evi ancak evin değeri fazla ise bedelinden haline münasip bir yer alınabilecek miktarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılabilir".

⁸ Kuru-El Kitabı s. 439; İlhan Postacıoğlu, İcra Hukuku Dersleri, İstanbul 1982, s. 330; Ziyinet Seldağ Ceylan, Haczedilmezlik ve Kısmen Haczedilmeyen Mallar (TNBD

idamesinde çok önemli bir yere sahip olduğundan ev haczi başvurulabilecek son çare olarak kabul edilmektedir⁹. Evin haczedilmezliği (meskeniyet) iddiası hem cüzi icrada hem de külli icrada ileri sürülebilir¹⁰.

I. HÂLINE MÜNASİP EV KAVRAMI

İİK m. 82/12¹¹ uyarınca borçlunun hâline münasip evi haczedilemez¹². Buradaki evden maksat yerel geleneklere göre mesken (konut) olarak kullanılmaya elverişli olan yerlerdir. Bu bağlamda, bağımsız ev¹³, barınak¹⁴, bağ evi¹⁵, kat mülkiyeti buradaki ev tabirine dâhildir.

2001/109, s. 51-57), s. 52. Borçlunun hâline münasip evinin haczin dışına çıkarılması aslında oranlılık ilkesinin cebri icra hukukundaki görünüm biçimlerinden biridir. Bkz. Meral Sungurtekin Özkan, İcra Hukukunda Oranlılık İlkesi (Turan Tufan Yüce'ye Armağan, İzmir 2001, s. 177-203), s. 198; Kudret Aslan, Hacizde Sıra (Tertip) (AUHFD, 2005/2, s. 269-318), s. 308-309. İcra hukukunda oranlılık ilkesi hakkında geniş bilgi için ayrıca bkz. Kamil Yıldırım, İcra Hukukunun Anayasa ile İlişkisi ve Ölçülülük İlkesi (HAD, 1989/1-3, s. 98-115), s.103 vd.; Özekes s. 205 vd.

⁹ Yıldırım s. 108.

¹⁰ Baki Kuru, Haczi Caiz Olmayan Şeyler (AUHFD 1962/1-4, s. 277-326), s. 278; Ceylan s. 52; Nazif Kaçak, Açıklama ve İçtihatlarla Haczedilmezlik, Ankara 2006, s. 16.

¹¹ Bu bent İsviçre hukukunda yer almamaktadır (Saim Üstündağ, İcra Hukukunun Esasları, 8. B., İstanbul 2004, s. 183).

¹² Borçlunun hâline münasip evi iflas masasına da girmez. Bununla birlikte, müflis mülkiyetinde hâlihazırda hâline münasip bir evi bulunmasına rağmen, çalışmasına dayanan ücret karşılığının haczedilemeyen kısmıyla ikinci bir yeni evin mülkiyetini edinirse, tasfiye dışı ücret geliriyle satın alınsa ve bu nedenle ikame mal sayılsa bile, ikinci evin mülkiyetine sahip olunması, haczedilebilirlik sınırını aşmış olduğundan masaya girer ve tasfiyeye tâbi tutulur (Ahmet Başözen, İflas Tasfiyesinde Müflisin Kişisel Çalışmasına Dayalı Malların Durumu – “Müflisin Uhdesine Geçen Mal” Kavramı (İİK m. 184, I) (AUHFD, C. 54, 2005/4, s. 267-297), s. 288).

¹³ Ömer Ulukapı, İcra ve İflas Hukuku, Konya 2001, s. 83 dn. 120.

¹⁴ “...Meskeniyet itirazında bulunulan ev mahkemece haczin kaldırılmasına karar verilen 1859 nolu parsel içinde bulunmaktadır. Bilirkişi raporunda, evin minimum şartlarda barınmayı sağladığı belirtilmektedir. Açıklanan nedenle; ev ile ilgili meskeniyet iddiasının kabulüne karar verilmesi gerekirken, ev ayrı tutularak yazılı şekilde evin barınak olduğu, bir ailenin oturmasına münasip mesken niteliğinde bulunmadığından bahisle meskeniyet iddiasının reddine karar verilmesi isabetsizdir...” (12. HD 31.1.2005 2976/6893: Talih Uyar, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. V, Ankara 2004, s. 7251-7252).

Kanunda geçen “hâline münasip ev”in ne olduğu borçlunun aylık geliri, sosyal statüsü, aile fertlerinin sayısı itibarıyla küçük veya büyük bir eve ihtiyacı olup olmadığı gibi veriler dikkate alınıp incelenerek tespit edilmelidir¹⁶. Örneğin borçlu ve ailesi bakımından makul ölçüleri aşan oda ve salona sahip olan ve ikamet için zorunlu öğeleri aşan yerler maddede belirtilen “hâline münasip ev” kriterinin dışında kalır. Borçlunun görev ve sıfatı da tek başına az önce belirtilen nitelikleri aşan görkemli bir evde ikamet etmesini gerektirmez¹⁷. Bu konuda Yargıtay farklı yönde kararlar vermiştir. Yargıtay eski bir kararında borcunu ödemekle yükümlü olan borçlunun mütevazı bir hayat sürmesinin, meskenini bu şartlar dahilinde seçmesinin gerekeceğini; mahcuz üzerindeki haczedilmezlik iddiasının bu açıdan incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir¹⁸. Yargıtay daha sonra vermiş olduğu kararlarında ise borçlunun mevcut sosyal statüsünden daha kötü bir hâle gelmesine neden

¹⁵ “...Taşınmazın bağ evi olarak kullanılması ve tapuda bağ olarak gözükmesi İİK. 82. maddesine göre meskeniyet şikâyetinde bulunulmasına engel teşkil etmez. Ayrıca taşınmazın paylı olması dahi payına isabet edecek miktar esas alınarak aynı madde uyarınca meskeniyet şikâyetinin incelenmesine mani değildir...” (12. HD 2.10.1996, 10745/11547: Gündüz Pehlivanlı, Açıklamalı İcra ve İflas Kanunu, Ankara 1998, s. 655).

¹⁶ Timuçin Muşul, İcra ve İflâs Hukuku, 3. B., İstanbul 2008, s. 517; Kamil Yıldırım / Nevhis Deren-Yıldırım, İcra Hukuku, 4. B., İstanbul 2009, s. 145.

¹⁷ Yıldırım / Deren-Yıldırım s. 145. “...İİK'nın 82/12 maddesi gereğince, borçlunun "hâline münasip" evi haczedilemez. Bir meskenin borçlunun hâline uygun olup olmadığı adı geçen haciz anındaki sosyal durumuna ve borçlu ile ailesinin ihtiyaçlarına göre belirlenir. Buradaki "aile" terimi, geniş anlamda olup, borçlu ile birlikte aynı çatı altında yaşayan, bakmakla yükümlü olduğu kişileri kapsar. İcra mahkemesince, borçlunun sözü edilenlerle birlikte barınması için zorunlu olan hâline münasip meskeni temin etmesi için gerekli bedel bilirkişilere tespit ettirildikten sonra, haczedilen yerin kıymeti bundan fazla ise satılmasına karar verilmeli ve satış bedelinden yukarıda nitelikleri belirlenen mesken için gerekli olan miktar borçluya bırakılmalı, kalanı alacaklıya ödenmelidir. Bu kıstasları aşan nitelik ve evsafaftaki yerlerle, makul ölçüleri geçen oda ve salonu kapsayan, ve ikamet için zorunlu öğeleri içeren bir meskenin dışındaki yerler, maddede öngörülen amaca aykırıdır. Borçlunun görev ve sıfatı, kendisinin yukarıda belirlenenenden daha görkemli bir meskende ikamet etmesini gerektirmez...” (12. HD 23.01.2007, 2006/23100-822: <http://www.hukukturk.com>).

¹⁸ İİD 13.5.1954 1988/2307 (Sema Taşpınar, Borçlunun Bazı Mallarının Haczedilememesi ve Nedenleri (Haczedilmezlik ve Nedenleri), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1994, s. 172).

olunamayacağını, dolayısıyla örneğin şehir merkezinden uzak bir yerde ya da gecekondu bölgesinde oturmaya zorlanamayacağını dile getirmiştir¹⁹. Kanımızca da Yargıtay'ın yeni tarihli kararları daha doğrudur. Nitekim Kanun'da da borçlunun "hâline münasip" evinin haczedilemeyeceği ifade edilmiştir²⁰. Bununla birlikte bu konuda abartıya da kaçılmamalıdır. Bu anlamada olmak üzere borcunu ödemeyerek icra takibine maruz kalan ve alacaklının hakkına kavuşmasını engelleyen borçlunun borcundan önceki lüks ve görkemli yaşantısını devam ettirmesi de kabul edilemez²¹.

Borçlunun "hâline münasip" evi belirlenirken onun birlikte yaşadığı ailesinin durumu da göz önünde bulundurulacaktır. Borçlunun ailesinden kast kural olarak borçluyla birlikte yaşayan, borçlunun bakmakla yükümlü olduğu kişilerdir²². Yargıtay takip borçlusunun evli kızı ile damadının da onunla birlikte yaşaması durumunda borçlunun ev ihtiyacı belirlenirken bu kişilerin de hesaba katılmaları gerektiği yönünde karar vermiştir²³. Öğretide bu görüş eleştirilmiş ve haczedilmezlik

---

¹⁹ "...Müştekinin şimdiye kadar normal bir dairede ikamet etmekte olup sosyal yaşantısını buna göre devam ettirdiği cihetle, gecekondu sayılabilecek bir yerde ikamet edemeyeceği düşünülmeksizin..." (12. HD 13.2.1987 6536/1797 (Taşpınar s. 172). Bununla birlikte Yargıtay'ın şu kararına katılmaya imkân yoktur: "...İki mahâlde evi bulunan borçlunun ötedenberi ikamet etmekte olduğu mahâldeki evin kendisine mesken olarak bırakılması lazım gelip diğer mahâldeki evde oturmağa icbar edilemez..." (İİD 25.4.1944: Aytemiz, Abdullah : Takip Hukuku ile Alakalı Temyiz Karar ve İçtihatları, Ankara 1944, s. 36). Kanımızca bu tip bir genelleme yapılamaz. Öteden beri ikamet etmekte olduğu evin bedeli yüksek ise ve diğer mahâlde bulunan ev de borçlunun hâline münasip ise borçlunun ikamet ettiği evin haczedilerek paraya çevrilmesi ve diğer evin borçluya bırakılması mümkündür.

²⁰ Taşpınar-Tez s. 172.

²¹ Mehmet Yalçın, İcra ve İflas Hukukunda Mesken Haczi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2009, s. 48.

²² "...İİK'nun 82/12 maddesi gereğince, borçlunun "hâline münasip" evi haczedilemez. Bir meskenin borçlunun hâline uygun olup olmadığı adı geçen haciz anındaki sosyal durumuna ve borçlu ile ailesinin ihtiyaçlarına göre belirlenir. Buradaki "aile" terimi, geniş anlamda olup, borçlu ile birlikte aynı çatı altında yaşayan, bakmakla yükümlü olduğu kişileri kapsar..." (12. HD 27.2.2007, 630/3339: Mustafa Oskay, Mustafa / Coşkun Koçak / Adnan Deynekli / Ayhan Doğan, İİK. Şerhi, C. 2, Ankara 2007, s. 2366).

²³ İİD 13.5.1954, 1988/2307 (Üstündağ s. 184).

durumlarında borçlunun ailesi geniş anlamda anlaşılabilir ise de kararda söz konusu olan kişiler borçlunun kanunî olarak bakmakla yükümlü olduğu kişilerden sayılmayacağı gibi geleneklere göre de evli kız ve damadın o aileden olduğunun kabul edilemeyeceği belirtilmiştir²⁴. Kanımızca aile fertleri belirlenirken peşin bir hüküm verilemez. Borçlunun ailesinin kimlerden oluştuğu tespit edilirken borçlunun bulunduğu yörenin gelenekleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Borçlunun içinde bulunduğu tüm öznel koşullar göz önünde tutularak aynı çatı altında borçlu ile birlikte bulunan kişilerin aile ferdi sayılıp sayılmayacağı karara bağlanmalıdır²⁵.

İki ev için haczedilmezlik iddiasında bulunulabilir mi? Yargıtay vermiş olduğu bir kararında haklı olarak borçlu ve ailesinin gereksinimine yanıt verecek ise borçlunun iki evi için de haczedilmezlik şikâyetinde bulunup bulunamayacağının araştırılmasının gerekeceğine değinmiştir²⁶. Taşınmazlar farklı takip dosyalarında haczedilmiş olması durumunda dahi iki taşınmazdan biri hakkında haczedilmezlik iddiası ileri sürülebilir²⁷.

Şayet borçlu ev sahibi olmakla birlikte kendisi de kirada oturmakta ise Yargıtay kira parasının da haczedilemeyeceğine karar vermiştir. Yargıtay'ın bu kararı öğretilde eleştirilmiş ve Kanun'un amacının bir meskende oturan borçlu ve ailesinin buradan yoksun kılınmaması olduğu; yoksa kiraya vermiş olduğu evinden elde ettiği kira gelirin de haczedilmemesinin öngörülmediği ifade edilmiştir²⁸. Kanımızca Yargıtay'ın görüşü isabetlidir. Zira böyle bir durumda her ne kadar takip borçlusu kira geliri elde etmekteyse de kendisi de kiracı olduğundan ve kira parası ödediğinden elde ettiği kiranın haczedilememesi gerekir. Fakat bunun için ödediği kira ile elde ettiği kira arasında önemli bir fark

²⁴ Taşpınar-Tez s. 172.

²⁵ Karş. Murat Dönmez, İcra ve İflâs Hukukunda Meskeniyet İddiası (İİK m. 82/12), İzmir 2009, s. 21 vd.

²⁶ "...İki evli, çocuk ve torun sahibi olduğunu söyleyen borçlunun iki eve ihtiyacı olup olmadığı tahkik ve tetkik olunmak lazımdır...". İİD 26.9.1941 (Aytemiz s. 32).

²⁷ Oskay / Koçak / Deyekli / Doğan s. 2345.

²⁸ Taşpınar-Tez s. 173.

bulunmamalıdır. Borçlunun elde ettiği kira geliri ödediği kiradan ciddi düzeyde yüksek ise aradaki fark haczedilebilmelidir.

Borçlunun kira ile ev tutabilecek güçte olması haczedilmezlik şikâyetinde bulunmasına engel midir? Yargıtay bu soruya haklı olarak olumsuz cevap vermiştir²⁹. Zira Kanun'da borçlunun hâline münasip evinin haczedilemeyeceği ifade edilmiştir. Bundan kasıt borçlunun mülkiyetindeki evdir.

Öğretide ve yargı kararlarında Kanun'da geçen “ev” tabirinden konut olarak kullanılmaya elverişli yerlerin kastedildiği; taşınmazın tapu kaydında arsa veya tarla olarak gözükmemesinin, üzerinde mesken bulunması hâlinde haczedilmezlik şikâyetinde bulunulmasına engel olmayacağı³⁰; haczedilmezlik şikâyetinin mevcut ve oturmaya uygun bir evin bulunması hâlinde yapılabileceği; henüz mesken olarak kullanılabilir bir durumda bulunmayan taşınmazın haczedilmezlik şikâyetine konu edilemeyeceği³¹ kabul edilmektedir³². Buna karşılık, haciz tarihinden önce arsa üzerine bina inşa edilmiş olması durumunda ise borçlunun böyle bir ev için haczedilemezlik iddiasında bulunabileceği kabul edilmektedir³³.

Borçlu haczedilmezlik iddiasında bulunduğu ev üzerindeki mülkiyet hakkına tek başına sahip olmak zorunda değildir. Diğer bir deyişle, borçlu, müşterek veya iştirak hâlinde malik olduğu ev için de

---

²⁹ 12. HD 3.6.1992, 629/7692 (Pehlivanlı s. 663).

³⁰ Yıldırım / Deren-Yıldırım s. 146.

³¹ “...Dosyada mevcut 2.2.1996 tarihli bilirkişi raporu içeriğine göre meskeniyet şikâyetine konu edilen 2 nolu meskeni inşaatının % 65 nin tamamlandığı dolayısıyla haciz tarihinde henüz mesken olarak kullanılabilir durumunun bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bilirkişi raporunda inşaatın tamam olduğu varsayımına dayalı olarak değerlendirme yapılarak sonuca gidildiği ve mercice de bu rapor ile değerinde değişiklik yapan raporun esas alınarak hüküm kurulduğu görülmektedir. Henüz mesken olarak kullanılabilir durumda bulunmayan taşınmazın meskeniyet şikâyetine konu edilemeyeceği cihetle...” (12. HD 22.5.1996, 6810/6879: Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2479-2480).

³² Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2344.

³³ İİD 31.5.1955, 1540/1496 (Senai Olgaç / Haydar Köymen, Kazai ve İlmi İçtihatlarla: Türk İcra ve İflas Kanunu, 2. B., İstanbul 1965, s. 716).

haczedilmezlik iddiasında bulunabilir³⁴. Bu durumda borçlunun pay değeri belirlenerek evin hâline uygun olup olmadığı tespit edilecektir³⁵. Ortaklığın giderilmesi (izale-i şüyu) davasının açılmış olması da haczedilmezlik iddiasına engel olmaz ve buradan elde edilecek bedelin borçlunun durumuna uygun bir ev almaya yetip yetmeyeceği araştırılır³⁶.

Borçlunun haczedilmezlik iddiasında bulunduğu evin muhakkak tapuda kayıtlı olması zorunlu değildir. Gecekondu dahi haczedilmezliği ileri sürülebilir³⁷.

Borçlunun haczedilmezliğini ileri sürdüğü evde bizzat oturması gerekmemektedir. Borçlu, kiraya vermiş olduğu evi hakkında da haczedilmezlik iddiasında bulunabilir.

Borçlunun tek bir tapu ile sahip bulunduğu taşınmaz üzerinde birden çok bina, örneğin bir ev, fabrika ve ayrıca boş bir ev arsası veya bahçe varsa ve imar mevzuatına göre bölünmesi (parsellere ayrılması) mümkün ise borçlunun durumuna uygun evinin bulunduğu arsa bölünür, yani bu ev

³⁴ Taşpınar s. 169. "... İİK'nun 82/12. maddesi dayanak yapılar haczedilmezlik şikâyetine konu teşkil eden taşınmazın 3/4 hissesi muris adına kayıtlı olup mirasçılarının bu pay üzerinde iştirak hâlinde malik buldukları anlatılmaktadır. Dairemizin öteden beri istikrarlı biçimde uygulanan yerleşik içtihatlarına göre iştirak hâlinde malik olan borçluların paylarının haczedilmesi nedeniyle meskeniyet şikâyetinde bulunabilecekleri kabul edilmektedir..." (12. HD 8.5.2007, 6939/9356: <http://www.hukukturk.com>).

³⁵ "...Dairemizce de kabul edildiği üzere paylı taşınmazlarda paydaş şikâyetçisinin meskeniyet iddiasında bulunmasına yasal bir engel yoktur. Bu durumda iddia, yasal pay oranı esas alınarak çözümlür. Yani borçlunun ölmüş bulunan babasından intikal eden evi ile ilgili olarak alınacak veraset belgesi dikkate alınmak suretiyle borçluya isabet edecek paya isabet eden değer bilirkişiye tespit ettirilerek borçlunun sosyal durumu itibarı ile oturabileceği bir mesken alması için gerekli bedelden az olup olmadığı incelenmeli..." (12. HD 5.10.2006, 14770/18318: Oskay / Koçak / Deyneklî / Doğan s. 2389).

³⁶ 12. HD 8.4.1980 1634/3292 (Uyar-Haciz s. 688-689).

³⁷ Oskay / Koçak / Deyneklî / Doğan s. 2345. "...Borçlu haricen satın aldığı tapulu taşınmazın üzerine gecekondu inşa etmiştir. Gecekondu enkazının haczine yasal bir engel yoktur. Gecekondu 13.500.000 lira kıymetinde 45 m² alanlı bir katlı iki oda ve basit bir mutfaktan ibaret olup, borçlunun ve ailesi efradının asgari mesken ihtiyacını karşılayacak niteliktedir. Arsanın 3. Şahıs adına tapuda kayıtlı olması meskeniyet şikâyetinde bulunmasına engel değildir..." (12.HD 6.7.1993, 8004/12175: Uyar-V s. 7275).

için ayrı bir tapu çıkarılır ve bu ev borçluya bırakıldıktan sonra taşınmazın kalan kısmı haczedilip satılır. Bölünme işleminin yapılması borçluya aittir. Bunun için icra dairesi borçluya bu işlemi yaptırması amacıyla uygun bir süre verir. Borçlu, bu süre içerisinde bölünme işleminin yapıldığını tapu kayıtları ile kanıtladığı takdirde, ev dışında kalan taşınmazlar satılır. Şayet borçlu, verilen süre içerisinde bölünme işlemini yaptırmazsa, tek tapuya bağlı taşınmazın tamamı satılarak elde edilen bedelden borçluya mesken ihtiyacını giderecek para verildikten sonra arta kalan para alacaklılara ödenir³⁸.

Yargı kararlarında sadece temelden ibaret yapısı bulunan boş arsa hakkında ileride oraya ev inşa edileceği iddiasıyla haczedilmezlik şikâyetinde bulunulamayacağı kabul edilmektedir³⁹. Kanımızca bu tip durumlarda yapılacak keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda takip borçlusunun söz konusu arsa üzerinde ev (mesken) olarak kullandığı bir yapının olup olmadığı araştırılmalıdır. Böyle bir yer yok ise boş arsa satılıp paraya çevrilecekse de bundan takip borçlusuna hâline münasip bir ev alacak kadar meblağ ayrılmalıdır.

Evin borçlunun hâline münasip olup olmadığı belirlenirken hem objektif hem de sübjektif kriterlere başvurulmalıdır. Buna göre borçlunun barınma amacıyla kullandığı yerin neresi olduğu onun sübjektif iradesine göre belirlenmeli⁴⁰ ve yapılan keşif sonucunda bu yer objektif olarak “hâline münasip” sayılabiliyorsa onun evi kabul edilmelidir⁴¹. Bu

³⁸ Postacıoğlu s. 364; Kuru-Makale s. 310-311; Taşpınar-Tez s. 167-168.

³⁹ 12. HD 20.12.2002 25871/27070 (Uyar-V s. 7267).

⁴⁰ Nitekim Yargıtay vermiş olduğu bir kararında haklı olarak “mandıranın” da ev (mesken) sayılabileceğine dikkat çekmiştir: “...Aynı zamanda borçlu ve ailesi efradının süknalarına mahsus olduğu anlaşılan mahcuz mandıranın mesken ihtiyacını karşılayıp karşılayamayacağı, satıldığı takdirde satış tutarından borçlu ve ailesi efradının hâllerine münasip bir ev bedelinin tefriki mümkün olup olmadığı usulü dairesinde seçilecek bilirkişi marifetiyle tetkik ve tesbit edildikten sonra işin karara bağlanması gerektiği hâlde...” (İİD 20.4.1950 1879/2087: Uyar-V s. 7284).

⁴¹ Örneğin bir Yargıtay kararında borçlunun orta katını mesken olarak kullandığı bir binanın kat mülkiyetine veya kat irtifakına geçirilmemiş olmasının onun meskeniyet iddiasının dinlenmesini engellemeyeceği kabul edilmiştir (Uyar-V s. 7271). “...Şikâyete konu taşınmazın bir bölümünün lokanta olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Borçlunun aile durumu nazara alınarak taşınmazın tümünün borçlunun mesken ihtiyacından fazla

bağlamda mesken kavramına çadır, çardak, kayık, samanlık gibi kötü hava koşullarından ve tehlikelerden korunmaya elverişli, bireyin özel hayatını sürdürdüğü yerler de dâhildir⁴².

Kanımızca borçlunun evin haczedilmezliği iddiasını ileri sürmesi için onun herhangi bir taşınmaza malik olması gerekmemektedir. Bize göre evin haczedilmezliği (meskeniyet) iddiası somut değil; soyut bir iddiadır. Bu bağlamda, örneğin, kirada oturmakla birlikte bir bankada yüklü miktarda hesabı bulunan ve bu hesabına haciz konulan bir borçlu da meskeniyet iddiasında bulunabilmelidir. Böyle bir durumda da onun hâline münasip bir ev alabilmesi için gerekli olan miktar ayrılmalı⁴³; takip alacaklısının alacağı bakiye mevduat üzerinden karşılanmalıdır. Zira burada amaç borçlu ve ailesinin mağdur edilerek devletin sosyal yardımına muhtaç hâle getirilmemesidir. Bu bakımdan fiilen hâline münasip ev sahibi olan borçlu ile ev sahibi olmayan ve fakat malvarlığı hâline münasip ev almaya yeten borçlu arasında ayırım yapmak sağlam temellere dayanmamaktadır. Bunun yanı sıra yapılacak bir kanun değişikliği ile kendisine ait bir evi olmayan yoksul borçlunun gelirin haciz konulmuş ise onun hâline münasip ev kiralayabilmesi için gerekli olan meblağın da hacizden muaf tutulması kabul edilmelidir.

---

olup olmadığı, başka bir deyimle borçlunun, taşınmazın bir bölümünü mesken ihtiyacından fedakârlık ederek mi lokanta olarak kullandığı, yoksa lokanta olarak kullanılan kısmın mesken ihtiyacından fazla bölüm olup olmadığı tespit edildikten sonra, oluşacak duruma göre bir karar vermek gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir..." (Uyar-V s. 7271-7272).

⁴² Taylan Özgür Kiraz, İsviçre Federal Mahkemesinin Bir Kararı Çerçevesinde Takip Hukukunda Şikâyet Eden Taraf Bakımından İlgili Kavramı (Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s. 561-566), s.561-562.

⁴³ İsviçre İcra ve İflas Kanunu'nda yapılan değişiklik sonucu haczedilemeyen fakat çok değerli olan veya borçluya yatırım (plasman) olarak hizmet eden şeylerin, aynı türden daha ucuz bir şeyle ikame edilmesi ya da bunun elde edilmesi için gereken paranın borçluya bırakılması olanağının alacaklıya tanınması mümkün hale gelmiştir (İsv. İİK m. 92, I/1-3). Bkz. Sema Taşpınar, İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nda Yapılan Değişikliklere Genel Bir Bakış (75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s. 599-670), s. 621-622.

Öğretide⁴⁴ ve yargı kararlarında takip borçlusunun kötü niyetli olması hâlinde meskenin haczedilemezliğinden faydalanamayacağı⁴⁵, örneğin, evini alacaklılardan mal kaçırmak için satan borçlunun bu satışın iptali hâlinde haczedilemezliği ileri süremeyeceği kabul edilmiştir. Kanımızca borçlunun bu konudaki niyeti haczedilemezliğin tespitinde rol oynamaz. Diğer deyişle, burada subjektif değil, objektif kriterler dikkate alınmalıdır. Şayet borçlunun alacaklılarından kaçırmaya çalıştığı ev, objektif kriterlere göre yapılan değerlendirme neticesinde “hâline münasip ev” olarak nitelendirilebiliyorsa onun haczedilemezlik iddiasında bulunabilmesine müsaade etmek gerekir.

II. İCRA MEMURUNUN HACZEDİLMEZLİK KONUSUNDAKİ YETKİSİ

Yargıtay’a⁴⁶ ve öğretide temsil edilen bir görüşe göre⁴⁷ icra memurunun haciz sırasında borçlunun hâline münasip olduğunu iddia ettiği evini haczetmekle yükümlü olup; onun bu konuda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bu görüşe göre icra memurunun evi haczetmesi üzerine takip borçlusu evinin haczedilemeyeceğini ileri sürerek şikâyet

⁴⁴ Necmeddin Berkin, Tatbikatçılara İcra ve İflas Hukuku Rehberi, İstanbul 1980, s. 216; Halit Korkud, Haciz Edilen Gayrimenkullerde Meskeniyet İddia ve Şikâyetleri (İBM 1944/4, s. 193-195), s. 195.

⁴⁵ “...Alacaklıyı izrar kasdiyle borçlu tarafından başkasına satılmış olan ev hakkındaki ferağ muamelesinin mahkemece iptalinden sonra icra dairesince haczolunan mezkur eve müteallik olarak dermeyer edilecek meskeniyet iddiası dinlenmez...” (İİD 7.8.1940: Vasfî Raşit Seviğ, Doktrin ve İçtihatlar Açısından Türk İcra ve İflâs Kanunu, Ankara 1967, s. 97). Ancak bu müeyyide ancak borçlu hakkında uygulanır. Borçlunun mirasçıları yine de bu mallar hakkında haczedilemezlik iddiasında bulunabilirler (Üstündağ s. 189).

⁴⁶ “...İcra ve İflas Yasası’nın 79. maddesinde, gerekse 85. madde ifadesinden ortaya çıkan sonuç, icra müdürüne haciz uygulaması konusunda bir takdir yetkisi tanınmadığıdır. Gerçekten de 79. madde kesin bir ifade ile icra dairesinin haczi yapacağından, 85. madde yasal koşullar altında (borçlunun) mal ve alacaklarının haczolunacağından söz etmektedir. 85. madde sadece (alacaklara yetecek miktarın) saptanması konusunda icra müdürüne bir takdir yetkisi tanımaktadır. Ayrıca, icra müdürü haciz işlemi yaparken (haciz tarihinde) taşınmazın (borçlu adına) kayıtlı olması zorunlu ve yeterlidir...” (12. HD 11.9.2007, 14544/16109: Dönmez s. 7).

⁴⁷ Talih Uyar, Haczi Caiz Olmayan Mallar ve Haklar (Recai Seçkin’e Armağan, Ankara 1974, s. 551-586), s. 582; Necmeddin Berkin, İcra Dairelerinin Faaliyetini Tanzim Eden Hükümler (İÜHF 1976/1-4, s. 201-232), s. 207-208; Yalçın s. 83.

yoluyla icra mahkemesine başvuracak ve bu konuda son sözü icra mahkemesi söyleyecektir⁴⁸. Belirtmek gerekir ki, Yargıtay'ın görüşü öğretide “icra memurunun İcra ve İflas Kanunu hükümlerini birinci derecede uygulamakla yükümlü olduğu ilkesi”ne aykırı bulunmakla beraber icra memuru, haczedilmezlik kararına karşı yapılacak şikâyetin incelenmesine kadar borçlunun evini satıp devretmesini engellediğinden bu görüş pratik ihtiyaçlara uygun bulunmuş ve buna gerekçe olarak da bu suretle icra memurunun bir takdir hatası sonucunda haczi caiz olan evin haczinin caiz olmadığına karar vermesi hâlinde, icra mahkemesinin bu hususta karar vermesine kadar borçlunun evini başkasına devretmesinin engellenebilmesi gösterilmiştir⁴⁹. Kanımızca Yargıtay'ın görüşü “icra memurlarının İcra ve İflas Kanunu’nu birinci derecede uygulamakla görevli olduğu ilkesi”ne aykırıdır⁵⁰. Gerçekten de bir malın haczedilmezlik niteliğine sahip olup olmadığı hususu öncelikle icra müdürü tarafından takdir edilecek, bu konudaki takdir yetkisini yerinde kullanıp kullanmadığı ise şikâyet yolu ile başvuru icra mahkemesi tarafından denetlenecektir⁵¹. Bunun yanı sıra Yargıtay'ın bu görüşünün pratik ihtiyaçlara ne derecede cevap verdiği de tartışmaya açıktır. Çünkü evinin haczedilmesini önlemek isteyen takip borçlusunun daha haciz konmadan evini bir başkasına devretmesi de mümkündür. Haciz işlemi ancak takip kesinleştikten sonra gerçekleşeceğine göre o ana kadar takip borçlusunun durumdan haberdar olması kuvvetle muhtemeldir ve kendi malvarlığı durumunu daha doğrusu borcu ödeyebilecek durumda olup olmadığını en iyi bilebilecek durumda olan borçlunun takibin başlamasından sonra da evini bir başkasına devretmesi mümkündür. O

⁴⁸ “...İİK.nun 85. maddesine göre haciz isteminin icra memurunca yerine getirilmesi zorunlu olup, memurun haczedilecek menkul, gayrimenkul yada hakların niteliği esas alınarak bunun haczinin mümkün bulunup bulunmadığı konusunda bir takdir hakkı yoktur. Haczedilmezlik durumu, haciz işleminden sonra, borçlunun şikâyeti hâlinde göz önünde bulundurulacağından (HGK.nun 31.03.2004 tarih ve 2004/12-2002 esas-2004/196 karar)...” (12. HD 27.6.2006: <http://www.hukukturk.com>).

⁴⁹ Kuru-Makale s. 324-325; Postacıoğlu s. 344-345.

⁵⁰ Aynı yönde: Dönmez s. 10.

⁵¹ Seda Özmumcu, İcra ve İflas Müdürlerinin Takdir Hakkı (Turgut Akıntürk’e Armağan, İstanbul 2008, s. 488-514), s. 504.

bakımdan böyle bir uygulamanın alacaklının korunması açısından iddia edildiği gibi fonksiyonel olmadığı kanısındayız⁵².

III. HACZEDİLMEZLİK İDDİASININ İCRA MAHKEMESİNDE İNCELENMESİ USULÜ

Evin haczedilmezliği iddiasının haklı olup olmadığı mahkeme tarafından keşif ve bilirkişi delillerine başvurulmak suretiyle karara bağlanır⁵³. Öncelikle bilirkişi tarafından şikâyete konu taşınmazın müstemilatı ve arsası ile birlikte değeri tespit edilir. Daha sonra borçlunun hâline uygun bir evi ne kadar paraya alabileceği belirlenir⁵⁴. Bunun sonucunda borçlunun ailesi ile birlikte barınması için zorunlu olan hâline münasip evi temin etmesi için gerekli bedel, haczedilen yerin değerinden daha az ise taşınmazın satılmasına karar verilir ve satış bedelinden borçlunun hâline münasip ev alabileceği miktar borçluya bırakılır⁵⁵, kalanı alacaklıya ödenir. Bunun yanı sıra mahkemenin satışın, borçlunun hâline münasip ev alabileceği miktardan daha aşağıya yapılmamasını da hüküm altına alması gerektiği kabul edilmektedir⁵⁶. Yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda borçlunun durumuna uygun bir ev alabilmesi için gerekli para ile haczedilen evin değeri arasında çok az fark bulunması durumunda şikâyetin kabulüne ve haczin kaldırılmasına karar verilmesi gerekir⁵⁷. Taşınmazların kural olarak ikinci

⁵² Şayet borçlu yaklaşan haciz ihtimalini hesaba katarak evini bir başkasına devretmişse bu durumda alacaklı bu işleme karşı iptal davası açabilecektir.

⁵³ Taşınar-Tez s. 176.

⁵⁴ Bunun net bir meblağı olarak belirlenmesi gerekir: "...*(B)orçlunun hâline münasip evin ise 30-40 milyar TL civarında alınabileceğinin belirtildiği görülmüştür...30-40 milyar civarında biçimde kesin görüş ifade etmeyen bir rakam belirtilerek ulaşılan sonuca göre karar verilmesi doğru görülmediği gibi...*" (12. HD 11.03.2005, 2005/1968, 2005/5142: <http://www.hukukturk.com>).

⁵⁵ Bu durumda borçluya ev alabilmesi için ayrılan bedel bir başka alacaklısı tarafından haczedilemez. Örnek bir Yargıtay kararı için bkz. İİD 3.11.1939 (Sabri Şakir Ansay, Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, Ankara 1956, s. 108 dn. 156).

⁵⁶ Oskay / Koçak / Deyekli / Doğan s. 2344.

⁵⁷ "...*Borçlunun hâliyle mütenasip bir evi 145 bin liraya alacağı bilirkişice beyan edilmiş, mahcuzun değeri 150 bin lira bulunmuştur. Arada pek az bir fark bulunduğu ve kati bir alış bedeli tayin edilemeyeceği cihetle haczedilmezlik şikâyetinin kabulüne karar verilmek gerektiği düşünülmeyen taşınmazın satılmasına ve satış bedelinden 145 bin*

artırmada satılabildiği dikkate alındığında taşınmazın satış bedelinin tahmini değerinin % 40'ını ve satış ve paylaşırma giderlerini karşılaması gerekir (İİK m. 129, II). İşte bu bedel üzerinden borçlunun hâline münasip ev alabilmesi için tahmin edilen bir meblağ ayrılacaktır. Görüldüğü gibi bu durumda meskenin satılabilme ve alacaklının aradaki fark ile tatmin edilebilme imkânı azalmaktadır⁵⁸.

IV. EVİN HACZEDİLMEZLİĞİ İDDİASININ NE ZAMANA KADAR İLERİ SÜRÜLEBİLECEĞİ

538 sayılı Kanun ile⁵⁹ yapılan değişiklikten önce ev hacizlerine özgü olmak üzere “mesken hacizlerinde ihale tarihine kadar şikâyet caizdir” hükmü vardı. Fakat borçlunun şikâyetini son dakikaya kadar geciktirmek yoluyla bu hükmü kötüye kullanıldığı gerekçesiyle bu hüküm kaldırılmıştır. Diğer haczedilmezlik durumlarından farklı olarak ev hacizlerinde şikâyet süresinin uzatılması için bir neden olmadığı sonucuna varılmıştır⁶⁰.

538 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra evin haczedilmezlik iddiasının borçlu tarafından haczin öğrenilmesinden itibaren yedi gün içinde ileri sürülebileceği ve borçlunun yedi gün içinde haczedilmezlik iddiasını ileri sürmezse haczedilmezlik iddiasından vazgeçmiş sayılacağı kabul edilmektedir⁶¹. Kanımızca bu düzenlemenin arkasında kamu

---

liranın borçluya tefrikine karar verilmesi isabetsizdir...” (12.HD 29.06.1976, 6320/8084; Senai Olgaç, İcra-İflas, C. 1-2, Ankara 1978, s. 783).

⁵⁸ Taşpınar-Tez s. 182.

⁵⁹ RG. 6.3.1965, S. 11946.

⁶⁰ Kuru-Makale s. 325; Taşpınar-Tez s. 189-190.

⁶¹ Muşul s. 517; Kuru-El Kitabı s. 448. Yargıtay da aynı görüştedir: “...Alacaklı vekili tarafından ibraz edilen borçlu vekilinin 02.10.2003 tarihli ve 01.12.2003 tarihli imzalı dilekçe içeriğine göre borçlu taraf en geç bu tarihler itibarı ile hacizden haberdar olduğunun kabulü gerekir. İİK'nun 82/12. maddesine dayalı haczedilmezlik itirazı yasal 7 günlük süreye tâbi olduğundan, şikâyetin yasal sürede yapılmadığından reddine karar verilmesi gerekirken işin esasının incelenmesi isabetsiz olduğu gibi bilirkişi raporunda taşınmazın değeri 60 milyar TL olarak belirlenmesi karşısında bu değere itibar edilmeyerek mahkemece 40 milyar TL üzerinden taşınmazın satılması her zaman mümkün olmadığı belirtilerek hukukî olmayan gerekçe ile hüküm kurulması da isabetsizdir...” (12. HD 22.4.2005, 5078/8749; Uyar-V s. 7250). Ancak Yargıtay'ın 538 sayılı Kanun'un kabulünden önce evin haczedilmezliğine ilişkin şikâyetin süresiz

düzeninin temini düşüncesi yattığından şikâyet bir süreye tâbi değildir⁶². Diğer deyişle burada süresiz şikâyet hâli vardır. Zira borçluyu fevkalade zor duruma düşüreceği düşüncesiyle tamamıyla haciz dışı tutulmuş malların -borçlunun kendi iradesi dışında- her ne sebeple olursa olsun haczedilememesi gerekir. Bu bakımdan tamamıyla haciz dışı tutulması gereken hâline münasip evi haczedilen takip borçlusu herhangi bir süreye bağlı olmaksızın şikâyet yoluna başvurabilir⁶³. Borçlu bakımından doğuracağı ağır sonuçlar dikkate alındığında yedi gün gibi oldukça kısa sayılacak bir sürenin geçmiş olması nedeniyle borçlunun hâline münasip evinin haczedilmezliğinden zımnen vazgeçmiş olduğunun kabulü imkânsızdır.

V. EV HACİZLERİNDE İKAME İLKESİNİN UYGULANIP UYGULANAMAYACAĞI

Kanun borçlunun ihtiyacından büyük olan evi yerine borçlu için lüzumlu ve yeterli bir ev alabilecek kadar paranın borçluya bırakılması şartıyla o evin haczine cevaz vermektedir. Öğretide ikame ilkesi olarak adlandırılan bu ilkenin diğer mal hacizlerinde de uygulanmasının uygun olacağı kabul edilmektedir⁶⁴. Örneğin çok kıymetli bir sofra takımı haczedilerek bunun satılmasından elde edilecek bedelden borçluya normal nitelikte bir sofra takımı alabilecek kadar paranın bırakılması ve artanın alacaklıya verilmesi mümkün olmalıdır. Buna alacaklının borçlunun değerli bir malının normal nitelikte bir mal ile değiştirilebilmesini isteyebilme hakkı denebilir⁶⁵. Bu ilke İsviçre Federal Mahkemesi'nin yerleşmiş içtihatları ile bütün haczedilmezlik durumları için kabul edilmiştir⁶⁶. Buna göre borçlunun değerli bir eşyasının haczini

---

olduğu yönünde de kararlar verdiği belirtilmiştir (Kemal Arar, İcra ve İflas Hükümleri, Ankara 1944, s. 190-191).

⁶² Yargıtay da eski tarihli bir kararında kanunen haczi kabil olmayan malların haczi hâlinde şikâyetin süreye bağlı olmadığından hareketle şikâyetin süre yönünden reddolunmasının isabetsiz olduğu sonucuna varmıştır (12. HD 6.4.1976, 1697/4254: Hakan Pekcanitez, İcra-İflâs Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986, s. 88 dn. 96).

⁶³ Karş. Refik Korkusuz, İcra Hukuku ve Uygulaması, Ankara 2004, s. 234.

⁶⁴ Ansay s. 98; Belgesay s. 180; Kuru-Makale s. 313.

⁶⁵ Kuru-Makale s. 313.

⁶⁶ Belgesay s. 180; Taşpınar-Tez s. 176.

isteyen alacaklının, borçluya aynı ihtiyacını karşılayacak daha değersiz bir şeyi teslim etmesi gerekmektedir. Alacaklı, hacz edilen şey yerine borçluya verdiği eşyanın bedelini de satış bedelinden icra masrafı olarak tahsil edebilir. Öğretide *Kuru*, herhangi bir ayırım yapmaksızın ev hacizlerinde de ikame ilkesinin uygulandığını ifade etmiştir⁶⁷. *Postacıoğlu*⁶⁸ ise ev hacizlerinde ikame ilkesinin uygulanması konusunda İsviçre Federal Mahkeme içtihatlarından ayrıldığımızı ve bunun amaca daha uygun olduğunu dile getirmiştir. Yazara göre gerekli eşyanın alacaklı tarafından karşılanması çoğu zaman yüksek bir masrafı gerektirmediğinden mümkün ise de aynı şeyin ev haczi bakımından söylenmesi güç olduğundan Türk kanun koyucusu tarafından evin seçiminin de takip borçlusuna bırakılması suretiyle sadece ailevi ve sosyal durumuna uygun düşen, alabileceği bir ev bedelinin kendisine satış bedelinden ayrılması benimsenmiştir. O halde borçluya belirli bir evin verilmesi koşuluyla ona ait evin hacz edilip, paraya çevrilmesi ve elde edilecek paranın tamamının alacaklıya ödenmesi kabul edilemez⁶⁹.

Yargıtay bir kararında, borçluya, bilirkişinin takdir ettiği meblağdan daha ucuza bir ev vermek ve bilirkişinin takdir ettiği bedelden daha fazlasını almak için alacaklının yaptığı teklifi reddetmiştir⁷⁰. *Belgesay*, bu kararı eleştirmiş ve gerekli zorunlu eşyada olduğu gibi burada da ikame ilkesinin uygulanması gerektiğini, alacaklının borçlunun durumuna uygun evi için tapuyu verdikten sonra evin hacz edileceğini, sonra bunun için ödediği parayı satış bedelinden alacağı ile birlikte tahsil edeceğini savunmuştur⁷¹. Bu görüş eleştirilmiş ve İİK m. 82, I/12’i hükmünün açıklığı karşısında bu düşünceye katılmanın olanaklı olmadığı haklı olarak ifade edilmiştir⁷². Gerçekten de bahsi geçen hüküm açıkça evin kıymetinin fazla olması durumunda borçlunun hâline münasip bir ev

---

⁶⁷ Kuru-Makale s. 313.

⁶⁸ Postacıoğlu s. 362.

⁶⁹ Postacıoğlu s. 362.

⁷⁰ İİD 2.12.1937 36/48 (Belgesay s. 188).

⁷¹ Belgesay s. 188.

⁷² Taşpınar s. 177.

alabilmesi için gerekli meblağ ayrılmak şartıyla evin haczedilerek satılacağını emretmektedir.

VI. EV ÜZERİNE İPOTEK KONULMASININ HACZEDİLMEZLİĞE ETKİSİ

İİK m. 83/a uyarınca 82 ve 83 üncü maddelerde yazılı mal ve hakların haczolunabileceğine dair önceden yapılan anlaşmalar muteber değildir⁷³. Haczedilmezlikten feragat konusunda tarafların anlaşması mümkün olmadığı gibi borçlunun bu konuda önceden feragatte bulunması da geçerli değildir⁷⁴. Borçlu haciz yapıncaya kadar muvafakatini tek taraflı olarak geri alabilir⁷⁵. Takip borçlusunun hâline münasip evin haczedilmezlik sıfatından feragat edip edemeyeceği özellikle takip borçlusunun evini ipotek ettirmesi durumunda gündeme gelmektedir. Bu konuda Yargıtay ile öğretinin görüşleri arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

A. YARGITAY'IN GÖRÜŞÜ

Yargıtay'ın bu konudaki tutumu zamana göre farklılık göstermiştir. Yargıtay verdiği eski tarihli kararlarında evin bir borçtan dolayı ipotek edilmesi hâlinde haczedilmezliğin ileri sürülebileceğini kabul etmekteydi. Örneğin: "...Haciz olunan evin başka bir alacaktan dolayı ipotekli olması

⁷³ "...Haciz işleminden önce, borçlunun hacze izin vereceğine ilişkin açıklaması, kabul edilebilir bir iradenin ürünü olamaz. Bu çeşit açıklama ancak haciz sırasından veya sonraki dönemde meydana çıkarsa, hukuki sonuç doğuracaktır..." (12. HD 11.10.1988, 1987/13349-11239: Ceylan s. 57 dn. 22).

⁷⁴ Borçlunun hâline münasip evinin haczedilmezliğinden iflastan önce feragat edip edemeyeceği konusunda iki farklı görüş ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre iflastan önce borçluya ait ev alacaklılar tarafından haczedilmiş ve borçlu bu malın haczedilmezlik sıfatından açıkça veya süresi içerisinde şikâyette bulunmayarak zımnen feragat etmiş ise mahcuz evin iflas masasına geçmesinden sonra müflis bu evi hakkında haczedilmezlik iddiasında bulunamaz. Bu görüş için bkz. Kuru-III s. 2854; Kuru / Arslan / Yılmaz s. 507; Dönmez s. 161. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise daha önce haczedilmezlik iddiasında bulunulmamasına karşın mahcuz evin daha sonra iflas masasına geçmesi durumunda haczedilmezlik iddiası ileri sürülebilecektir. Bkz. Necmeddin Berkin, İflas Hukuku, İstanbul 1972, s. 206.

⁷⁵ Berkin-Makale s. 114.

takip olunan alacağın istifasını temin için yapılan haciz sebebiyle haczedilmezlik iddiasının tetkikine mani teşkil etmez...’’⁷⁶.

Daha sonra görüş değiştiren Yargıtay’a göre bir alacaklısı lehine evi üzerinde ipotek tesis eden borçlu bununla diğer bütün alacaklılarına karşı haczedilmezlik iddiasından feragat etmiş olur⁷⁷. Bu görüşe göre borçlunun bir alacaklısı lehine evi üzerinde ipotek tesis etmesi onun eve ihtiyacı olmadığını kabul etmesi anlamına gelir⁷⁸.

Bununla birlikte Yargıtay bu görüşüne kimi istisnalar da tanımıştır. Yargıtay’ın tanıdığı birinci istisnaya göre takip borçlusu, satıcıdan aldığı evin satış bedelinin bakiyesini temin için satıcı lehine evi üzerinde ipotek tesis etmişse, bu halde diğer alacaklılarına karşı da haczedilmezlik iddiasından feragat etmiş sayılmaz⁷⁹. Yargıtay’ın tanıdığı ikinci istisna ise ev (konut) kredisine ilişkindir. Buna göre takip borçlusu ev kredisi almak için kredi veren kurum veya kişiye evini ipotek etmiş ise bununla diğer alacaklılarına karşı da haczedilmezlik iddiasından feragat etmiş sayılmaz⁸⁰. Yargıtay’ın tanıdığı bir başka istisna ise takip borçlusunun zirai kredi almak için evini ipotek ettirmiş olmasıdır. Yargıtay’a göre bu durumdaki takip borçlusu diğer alacaklılara karşı da haczedilmezlik iddiasından feragat etmiş sayılmaz⁸¹. Yargıtay tanımış olduğu bu istisnai

⁷⁶ İİD 13.1.1942 (Belgesay s. 187); İİD 3.1.1953, 21/5671 (Taşpınar-Tez s. 182).

⁷⁷ “...*(Borçlu) taşınmazı teminat olarak göstererek bankadan ticari kredi alıp üzerine ipotek koydurduğundan haczedilmezlik isteminde bulunma olanağı yoktur...*” (12. HD 18.1.2007, 2006/22756-389; Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2375).

⁷⁸ “...*Borçlunun serbest iradesi ile kurduğu ipotekler, adı geçenin daha sonra bu yerle ilgili olarak meskeniyet iddiasında bulunmasını engeller. Zira, evini kendi iradesiyle ipotek eden borçlunun artık ona ihtiyacı olmadığı kabul edilmelidir...*” (12. HD 5.7.2004, 13741/17768; Gönen Eriş, İcra ve İflas Kanunu, Ankara 2005, s. 489).

⁷⁹ 12. HD 24.9.1979, 7434/7177 (Talih Uyar, İcra Hukukunda Haciz, 2. B., Manisa 1990, s. 668).

⁸⁰ “...*Şikâyetçi, alacaklı bankadan almış bulunduğu konut kredisi nedeniyle, taşınmazı üzerine onun lehine ipotek konulduğunu ileri sürmüştür. Söz konusu bu durumun varlığı hâlinde haczedilmezlik şikâyetinin dinlenme olanağı bulunmaktadır. Sözü edilen bu hususun yöntemince araştırılıp sonuçlandırılmadan yazılı şekilde şikâyetin reddine karar verilmesi isabetsizdir...*” (12.HD 9.7.2008, 12307/14721: Dönmez s. 169).

⁸¹ “...*Öncelikle belirtelim ki; borçlunun devam arz etmeyen her sene mutad olarak tarla icarından geliri olduğunun kabulü kendi taşınmazı ile ilgili haczedilmezlik şikâyetini ileri sürmesine engel değildir. Zira 1934 doğumlu olan borçlunun kendi tarlası dışında*

hâllerde takip borçlusunun evi üzerinde ipotek tesis ettirmiş olması durumunda bunun haczedilmezlik iddiasından feragat sayılıp sayılmayacağına ortaya konulabilmesi için yerel mahkemelerin ipoteğin niteliğini araştırmaları gerektiğini vurgulamaktadır⁸².

Buna karşılık haciz tarihinde ipotek konusu olan borcun ödenmiş olması hâlinde, ipotekle yükümlü bulunmayan taşınmaz hakkında haczedilmezlik şikâyetinde bulunulabilir. Keza, ipotek borcunun ödenmiş olmasına rağmen taşınmazın tapu kaydında ipoteğin mevcut olması haczedilmezlik şikâyetini engellemez⁸³. Önemli olan ipotek borcunun haciz tarihinden evvel ödenip ödenmediğidir⁸⁴.

İpoteğin muris tarafından konulması durumunda mirasçılardan alacaklılarının bu taşınmaza haciz koyduramayacakları zira miras

---

icarla geçimini sürekli olarak temin edebileceğinin kabulü yerinde olmadığı gibi; haczedilmezlik şikâyetinin konusunu teşkil eden borçlu adına kayıtlı taşınmazlardan yıllık 1608,00.- YTL. ile (2) kişilik bir ailenin zaruri ihtiyaçlarını dahi karşılaması mümkün değildir. Öte yandan, taşınmazların Ziraat Bankası'na ipotekli olduğu bu ipoteğin zirai kredi almak için kurulan zorunlu ipoteklerden olup olmadığı da yöntemince araştırılmaksızın... (12. HD 26.2.2007, 878/3313: <http://www.hukukturk.com>).

⁸² "...Somut olayda haczedilmezliğe konu taşınmaz üzerinde TC. Ziraat Bankası lehine ipotek bulunduğu görüldüğünden, mahkemece bu ipoteğin niteliği araştırılarak açıklanan koşullar doğrultusunda meskeniyet şikâyetinin değerlendirilmesi gerekirken..." (12. HD 2.2.2007, 2006/23816-1791: Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2369).

⁸³ "...Haciz tarihinde ipotek konusu borcun ödenmiş olması hâlinde, ipotekle yükümlü bulunmayan taşınmaz hakkında meskeniyet şikâyetinde bulunulabilir. Aksi takdirde, kurulan bir ipotek borcu ödenmiş olsa dahi bundan sonraki tüm hacizler yönünden meskeniyet şikâyetinin mümkün bulunmadığı gibi kabul edilemeyecek bir sonuç ortaya çıkar..." (12. HD 20.5.2003, 8421/11468: Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2458).

⁸⁴ "... Somut olayda, taşınmaz kaydına 04.04.2005 tarihinde haciz uygulanmış olduğu ve bu tarihte borçlu hisse üzerinde E. Bankası lehine 13.05.1987 tarihli, (R) lehine 09.05.1991 tarihli ipoteklerin mevcut olduğu görülmektedir. Alacaklı vekili 06.10.2005 havale tarihli dilekçesinde davacının hissesi üzerine bulunan ipoteklerin meskeniyet iddiası ile çeliştiğinden iddianın geçersiz kalacağını savunmuştur. Karar gerekçesinde, ipoteklerin varlığı kabul edildiği hâlde mahiyetleri incelenip tartışılmamıştır. O hâlde, mahkemece E. Bankası'na verilen ipoteğin tapudan mahiyeti belirlenip zorunlu ipotek olup olmadığı tespit edilmeli, (R) lehine verilen ipoteğin ise haciz tarihinden önce kalkıp kalmadığı yöntemince araştırılıp sonucuna göre karar verilmelidir..." (12. HD 20.10.2006, 16490/19767: Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2387).

bırakanın ipotek nedeniyle evin haczedilmezliği iddiasından vazgeçmesinin mirasçuları etkilemeyeceği kabul edilmektedir⁸⁵. Örneğin: “...Murisin sağlığında meskeniyet hakkından feragat etmiş olması mirasçularına şamil değildir...”⁸⁶. “...İpotek tesisi suretiyle murisin kendi meskeniyet iddiasından feragat edişinin mirasçuların şahıslarına bağlı hakları etkilemeyeceği gözetilmeden şikâyetin reddi isabetsizdir...”⁸⁷. Kanımızca böyle durumlarda mirasçuların haczedilmezliği peşinen ileri sürüp süremeyecekleri söylenemez. Şayet onlara intikal eden ev, mirasçılar açısından “hâline münasip ev” olarak nitelendirilebiliyorsa mirasçılar haczedilmezliği ileri sürebilirler. Aksi takdirde ileri sürememeleri gerekir.

B. ÖĞRETİNİN GÖRÜŞÜ

Haczedilmezlik iddiasından haciz⁸⁸ tarihinden önceki bir dönemde yapılan feragat geçersizdir. Bu konuda taraflar arasında yapılan anlaşmalar da geçerli değildir (İİK m. 83/a). Bundan başka evini ipotek eden borçlunun haczedilmezlik iddiasından feragat ettiği kabul edilse dahi bu feragat sadece ipotek alacaklısına karşıdır. Çünkü borçlunun belirli bir alacaklıya karşı evinin haczedilmezlik niteliğinden vazgeçmesi sadece o alacaklıya karşı hüküm ifade eder. Dolayısıyla borçlu, evini haczettirmek isteyen diğer alacaklılara karşı haczedilmezlik iddiasında bulunabilir⁸⁹. Kanımızca hakim görüşün dayandığı gerekçeler isabetlidir.

⁸⁵ Kuru-Makale s. 323; Üstündağ s. 188 dn. 575; Dönmez s. 162.

⁸⁶ İİD 24.2.1940 (Dönmez s. 163).

⁸⁷ İİD 14.9.1972, 8066/8146 (Hasan Özkan, İcra ve İflâs Davaları Tatbikatı, Ankara 1999, s. 580).

⁸⁸ Buradaki haciz ile kastedilen kesin hacizdir. İhtiyati haciz sırasında borçlunun meskeninin haczedilmesinden feragat etmesi geçerli değildir. Çünkü ihtiyati haciz kesin haciz değildir (Kuru-El Kitabı s. 446; Yalçın s. 61).

⁸⁹ Ansay s. 109; Kuru-Makale s. 315; Kuru-I s. 813; Kuru-El Kitabı s. 448; Üstündağ s. 189; Postacıoğlu s. 336; Muşul s. 519; Yıldırım / Deren-Yıldırım s. 155; Kuru / Arslan / Yılmaz s. 273; İbrahim Aşık, İcra Sözleşmeleri, Ankara 2006, s. 126-127. Aksi görüşte olan Arslan’a göre borçlu, haczedilmez bir malını rehnem suretiyle haczedilmezlik imtiyazından feragat etmiş olmaktadır. Diğer deyişle, haczedilmezliği sadece o rehnin alacaklısına karşı değil, bir başka alacaklıya karşı da ileri sürememelidir (Ramazan Arslan, Alacakların Tahsili Hususunda Cebri İcra ve Yargılama Anında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları (Alacakların Tahsili Hususunda Cebri İcra ve Yargılama

Borçlunun evini ipotek etmesi durumunda bunun tüm alacaklılarına karşı haczedilmezlikten feragat ettiği şeklinde yorumlanması borçlunun (ve ailesinin) öngörülmesi çok güç bir riskle karşı karşıya bırakılması anlamına gelecektir. O nedenle borçlunun bir alacaklısına karşı evini ipotek etmesi dar yorumlanmalı ve sadece ona karşı haczedilmezlik iddiasından feragat ettiği sonucuna varılmalıdır.

VII. TAKİP BORÇLUSU DIŞINDA ÜÇÜNCÜ KİŞİLER EVİN HACZEDİLMEZLİĞİNİ İDDİA EDEBİLİR Mİ?

Öğretide borçlunun haczedilmezlik niteliğinden feragat etmesinin aile fertlerini bağlamayacağı hükmün koruma amacına göre onların da şikâyet hakkına sahip olduklarının kabul edildiği durumlarda feragate rağmen haczedilmezlik iddiasını ileri sürebilecekleri kabul edilmektedir⁹⁰. Gerçekten de AY m. 41, I'de ailenin Türk toplumunun temeli olduğu vurgulanmıştır. Keza, Türkiye'nin de taraf olduğu İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 16. maddesinin üçüncü fıkrasında da ailenin toplumun doğal ve temel unsuru olduğu ve toplum ve devlet tarafından korunacağı ifade edilmiştir. Bu hükümler dikkate alındığında devletin aile kurumunun korunması konusunda önemli bir görevi üstlenmiş olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra icra takibi prosedürü içinde sadece alacaklı ya da alacaklılar ve borçlunun menfaatlerinin korunması değil, üçüncü kişilerin de menfaatlerinin korunması söz konusu olabilir⁹¹. Bu bakımdan ilgili üçüncü kişilerin de şikâyet yoluna başvurabilmesini doğal karşılamak gerekir. Nitekim İsviçre Federal Mahkemesi de borçlunun haczi caiz olmayan eşya ve alacaklarının haczine rıza göstermesinin aile fertlerinin haciz işlemine karşı şikâyette bulunma haklarını düşürmeyeceğini kabul etmiştir⁹². İsviçre Federal Mahkemesi bir başka kararında da şikâyet neticesinde

---

Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları, 5-7 Temmuz 1991, Abant Palace, s. 7-24), s. 17).

⁹⁰ Evren Kılıçoğlu, İcra Sözleşmeleri, İstanbul 2005, s. 133; Yıldırım / Deren-Yıldırım s. 154; Dönmez s. 162. Karş. Pekcanitez / Atalay / Sungurtekin / Özekes s. 245; Yıldırım / Deren-Yıldırım s. 145.

⁹¹ Sungurtekin Özkan s. 188.

⁹² Berkin-Makale s. 115.

fiilen müşkül duruma düşmüş olan kimselerin şikâyet yoluna başvurabileceklerini dile getirmiştir⁹³. Yargıtay ise şikâyet hakkının yegâne sahibi olarak takip borçlusunu görmektedir⁹⁴.

Buna karşılık borçlu tarafından üçüncü kişiye satılan taşınmazın satış işlemi hakkında tasarrufun iptaline karar verilmesi hâlinde, icra takibinde borçlu sıfatı olmayan davalı üçüncü kişinin evin haczedilmezliği şikâyetinde bulunması mümkün müdür? Bu soruya gerek öğretide⁹⁵ gerekse yargı kararlarında olumsuz cevap verilmektedir. Ancak Yargıtay görüşünü dayandırdığı gerekçeleri zamanla değiştirmiştir. Yargıtay eski kararlarında takip borçlusunun bu durumda haczedilmezlik iddiasında bulunamamasını kötünîyetin hukuken korunmamasına bağlamıştır. Örneğin : “...Dava İİK'nun 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Mahkemece, dava, davalı (borçlu) M. Y. Tarafından diğer davalı üçüncü kişi D.M. üzerine kayden geçirilen avlulu kerpiç ev ve samanlık vasfındaki taşınmazın, İİK.'nun 82/12. maddesine göre haczi caiz olmayan ve borçlunun hâline münasip meskenden sayılan taşınmazlardan bulunduğundan bahisle reddolunmuştur. İİK'nun 82/12 maddesi, borçlunun ve ailesinin insanca yaşaması, ekonomik varlığını devam ettirebilmesi ve barınma gereksinimini karşılaması amacıyla getirilmiş olup borçlunun aksine davranışları yasaca korunmaya değer görülmemiştir. Borçlu M.Y. taşınmazda malik bulunduğu 1 / 2 payın tamamını çok düşük bir bedelle diğer davalıya kayden geçirmiş olmakla, tüm alacaklılarına karşı taşınmazı üzerindeki haczedilmezlik (meskeniyet) iddiasından önceden ve zimnen vazgeçmiş sayılır. Bu durumda davanın kabulü gerekirken, yazılı

⁹³ BGE 99 III 58, 105 III 104 (Kiraz s. 563).

⁹⁴ “...İİK'nun 82/12. maddesinden faydalanma hakkı sadece icra takip borçlusuna ait bulunmaktadır. Somut olayda şikâyetçinin lehine taşınmaz üzerine aile konutu şerhi verilmiş bulunması durumu takipte taraf olmayan şikâyetçinin bu hakka dayanarak haczedilmezlik şikâyetinde bulunmasına, İİK'nun 82/12. maddesi imkân tanımamaktadır...” (12. HD 25.4.2006, 5829/8852: Pekcanitez / Atalay / Sungurtekin / Özekes s. 245 dn. 208).

⁹⁵ Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2345.

şekilde reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir...’’⁹⁶.

Yeni tarihli bir kararında ise daha isabetli olarak “...Alacaklı tarafından borçlu hakkında yapılan icra takibinde, alacaklı Kadıköy 5. A. Hukuk Mahkemesi 'nde tasarrufun iptali davası açmış ve 46 parsel 7 nolu dairenin satışına ilişkin tasarrufun iptaline karar verilmesi sonucunda anılan ilama dayalı olarak 3. kişi adına tapuda kayıtlı taşınmaz üzerine haciz konulmuş, borçlu meskeniyet iddiasına dayalı olarak haczedilmezlik şikâyetinde bulunmuştur. İİK 'nun 283/1. maddesine göre "davacı, iptal davası sabit olduğu takdirde, bu davaya konu teşkil eden mal üzerinde cebri icra yolu ile, hakkını almak yetkisini elde eder ve davanın konusu taşınmazsa, davalı üçüncü şahıs üzerindeki kaydın tashihine mahal olmadan o taşınmazın haciz ve satışını isteyebilir. Satış ile 3. kişiye geçen mülkiyet tasarrufun iptaline karar verilmesi ile borçluya geri dönmez. Yalnızca, alacaklıya, 3. kişiye ait taşınmaz üzerine haciz koydurarak sattırarak suretiyle alacağını tahsil imkânı verir. Hacze dayanak yapılan tasarrufun iptali ilamında da anılan yasa hükmüne uygun olarak yalnızca satış işleminin iptaline karar verilmekle yetinilmiş olup 3. kişi adına olan tapu kaydının iptali ile borçlu adına tesciline dair bir hüküm kurulmamıştır. Bu nedenle taşınmazın mülkiyeti 3. kişiye ait olup, borçlunun kendisine ait olmayan taşınmaz üzerine konulan haciz nedeniyle İİK 'nun 82/12. maddesine dayalı olarak haczedilmezlik şikâyetinde bulunması mümkün olmadığı gibi şikâyette de hukukî yararı yoktur...” sonucuna varmıştır. Ancak kanımızca böyle bir durumda her ne kadar borçlu haczedilmezlik iddiasında bulunamayacak ise de şayet tasarrufun iptali davasına konu olan ev, yeni malik açısından “hâline münasip” ise onun haczedilmezlik iddiasında bulunabilmesi gerekir⁹⁷. Bu

⁹⁶ 15. HD 27.2.1995 706/1077 (Dönmez s. 128-129)

⁹⁷ Yargıtay ise aksi görüştedir: “...Alacaklı tarafından borçlu hakkında yapılan icra takibinde, alacaklı Acıpayam Asliye Hukuk Mahkemesinde tasarrufun iptali davası açmış ve 7463 parselde kayıtlı taşınmazın satışına ilişkin tasarrufun iptaline karar verilmesi sonucunda anılan ilama dayalı olarak 3. kişi adına tapuda kayıtlı taşınmaz üzerine haciz konulmuş, borçlu ve taşınmaz maliki üçüncü şahıs meskeniyet iddiasına dayalı olarak haczedilmezlik şikâyetinde bulunmuşlardır. Şikâyetin yasal dayanağı olan, İİK.nun 82/12. maddesi uyarınca "borçlunun hâline münasip evinin

durumda evin değeri fazla ise satılıp yeni malike kendi hâline uygun düşen bir ev alabilmesi için gerekli miktar bırakılacak ve bakiye bedel takip alacaklısına ödenecektir. Burada yeni malikin takibin tarafı olmadığı söylenerek bu görüşe itiraz edilebilirse de haczedilmezlik şikâyeti sadece takip borçlusu tarafından ileri sürülmemektedir. Yukarıda görüldüğü gibi bu iddiada hukukî menfaati olan aile fertlerinin de haczedilmezlik iddiasında bulunması mümkündür. Bu bakımdan yeni malikin de böyle bir şikâyette bulunmakta hukukî yararı olduğu kanısındayız.

VIII. AİLE KONUTUNUN MESKENİYET İDDİASINA KONU OLUP OLAMAYACAĞI

Türk Medeni Kanunu'nun 194. maddesinde düzenlenmiş bulunan aile konutu ile kastedilen eşlerin evlilik birliğinin devamı sırasında ortak yaşamı sürdürmelerinin gerekli kıldığı bir yerde ortak olarak oturma ihtiyacının giderilmesinde kullanılmak üzere sürekli olarak seçtikleri, kısaca aile yaşamlarının merkezi durumuna getirdikleri konut olarak kullanılmaya elverişli taşınır ve taşınmaz yerdir⁹⁸.

Belirtmek gerekir ki, “aile konutu” ile “borçlunun hâline münasip evi” kavramları her zaman örtüşmez. Diğer deyişle, her aile konutu aynı zamanda borçlunun hâline münasip evi olmak zorunda değildir. Tersine doğrudur. Bu bağlamda, bir yazlık ev duruma göre borçlunun hâline münasip evi olarak nitelendirilebilirken⁹⁹ böylesi ikincil nitelikteki konutlar aile konutu sayılmazlar¹⁰⁰.

---

haczedilemeyeceğinden” meskeniyet şikâyetinde bulunma hakkı borçluya ait olup, icra takibinde borçlu sıfatı olmayan tasarrufun iptali ilamının davalısı 3. kişinin şikâyet hakkı yoktur...” (12. HD 8.2.2005, 2004/24990, 2005/2109: <http://www.hukukturk>).

⁹⁸ Mustafa Dural / Tufan Ögüz / Mustafa Alper Gümüş, Türk Özel Hukuku C. III, Aile Hukuku, İstanbul 2008, s. 160. Karş. Şükran Şıpka, Aile Konutu, İstanbul 2004, s. 77 vd.; Ayhan Uçar, 4721 Sayılı Medeni Kanun ile İhdas Edilen Yeni Bir Müessesesi: Aile Konutu Müessesesi (AÜEHFD 2006/1-2, s. 395-442), s. 398 vd.

⁹⁹ Örneğin: “...Meskeniyet şikâyetinin dinlenmesi için borçlunun sürekli o evde oturması şart değildir. Yazlık olarak kullanılan ev için de meskeniyet iddiasında bulunulabilir...” (12. HD 4.12.2006, 20155/22861: Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2382).

¹⁰⁰ Alper Gümüş, Türk Medeni Kanunu'nun Getirdiği Yeni Şerhler, 2. B., İstanbul 2007, s. 22.

Acaba aile konutu aynı zamanda borçlu eş bakımından hâline münasip ev niteliğinde ise borçlu eşin o konutun haczedilmezlik niteliğinden feragat etmesi diğer eşin rızasına bağlı olacak mıdır? Öğretideki bir görüşe göre aynı zamanda hâle münasip ev olan aile konutunun haczedilmesinin mümkün olmadığı haczedilmezlik iddiası ile ileri sürülebilir ve aile konutunun korunması bakımından, haczedilmezlikten feragat için diğer eşin açık rızasının aranması gerektiği akla gelirse de haczedilmezlik niteliği aile konutu niteliğine bağlı bir husus olmadığından, mevcut hukukî durum bakımından TMK m. 194 karşısında İİK m. 82, I/12'nin özel hüküm olup haczedilmezlikten feragat konusunda diğer eşin açık rızasının aranmasına gerek yoktur¹⁰¹.

Biz bu görüşe katılmıyoruz. Şöyle ki; TMK m. 194, I uyarınca eşlerden biri diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz. Maddede her ne kadar sadece kira sözleşmesinden bahsedilmişse de öğretide kira sözleşmesini sona erdiren *ve tahliye tehlikesi yaratacak olan her türlü hukukî işlemin* diğer eşin rızasına bağlı olmasının bu normun amacına uygun olacağı kabul edilmektedir¹⁰². Kanımızca takip borçlusu eşin haczedilmezlikten feragat etmesi de evin tahliyesi tehlikesini doğurabilecek nitelikte olduğundan buraya dâhil edilebilir. Nitekim öğretide TMK m. 194 hükmü ile getirilen sınırlamanın amacından aile konutunun kaybına neden olacak ve ailenin barınma hakkını tehlikeye düşürecek *her türlü hukukî işlemin* diğer eşin rızasına bağlı olacağı sonucunun çıkarılması gerektiği kabul edilmiştir¹⁰³. Gerçekten de aile konutunun eşler ve çocuklar için manevi ve duygusal önemi vardır. Eşler acı ve tatlı günlerini, mahremiyetlerini, tüm kişisel ve sosyal ilişkilerini bu aile konutunu merkez alarak geçirmişlerdir. Komşularla ilişkiler, sosyal ve kültürel çevre ile bağlılık, çocukların okul

---

¹⁰¹ Atalay s. 55-56; İbrahim Özbay, İcra ve İflas Hukukumuzda Haczedilmezlikten Feragat (İİK m. 83/a) (AÜEHFD 2005, C. IX, s. 543-567), s. 560; Murat Dönmez, Aile Konutunun Haczi (TBB 2008/77, s. 349-358), s. 355; Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2346.

¹⁰² Şıpka s. 133-134.

¹⁰³ Şıpka s. 198.

ve arkadaş ilişkileri, gelişimleri, bahçe ve sokakta geçen günleri, varsa büyük anne ve büyükbabalarla birlikte geçirilen yıllar, hep aile konutu ile bütünleşen yaşantılardır. Ayrıca aile konutu, kural olarak, eşlerin ve çocukların özel ve resmi haberleşme adresleri, yerleşim yerleridir¹⁰⁴. TMK m. 194 ile evlilik birliği, çocukların varlığı ve dolayısıyla kamusal yarar korunmaktadır¹⁰⁵. Dolayısıyla TMK m. 194 ile getirilen sınırlamanın amacından aile konutunun kaybına neden olacak ve ailenin barınma hakkını tehlikeye düşürecek her türlü hukukî işlemin diğer eşin rızasına bağlı olacağı sonucu çıkarılabilir¹⁰⁶. Bütün bu anlatılanlar karşısında taşınmaz üzerine aile konutu şerhinin verildiği durumda bu konut aynı zamanda borçlunun hâline münasip evi ise borçlu olmayan eşin de haczedilmezlik şikâyetinde bulunabileceği konusunda tereddüt edilmemelidir. Kanımızca takip borçlusu olan eşin aynı zamanda aile konutu durumunda bulunan hâline münasip evin haczedilmezliğinden diğer eşin rızası olmaksızın feragat etmesi geçerli değildir.

Öğretide, TMK m. 194 uyarınca taşınmazın tapu kaydına aile konutu olarak şerh verilmesinin, aile konutunun tapu sicilindeki maliki olan borçlunun borcundan dolayı alacaklıların yapacakları bir icra takibi sonucu aile konutu olan taşınmazın satışına engel teşkil etmeyeceği savunulmuş¹⁰⁷; yargı kararlarında da¹⁰⁸ evin haczedilmezliği iddiasını sadece takip borçlusunun ileri sürebileceği; taşınmaz üzerine aile konutu şerhi verilmiş bulunması durumunda takipte taraf olmayan eşin buna dayanarak haczedilmezlik şikâyetinde bulunamayacağı dile getirilmiştir. Kanımızca bu şekilde yapılan bir genelleme hatalıdır. Şayet tapuya aile konutu olduğu şerh verilmiş bulunan ev aynı zamanda borçlunun hâline

¹⁰⁴ Şıpka s. 57.

¹⁰⁵ Gümüş s. 19.

¹⁰⁶ Şıpka s. 198.

¹⁰⁷ Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2346; Özbay s. 560.

¹⁰⁸ "... TMK'nun 194. maddesi aynen "Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedeme, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz" hükmünü içermektedir. Yasal bu düzenleme, aile konutunun tapu sicilinde maliki olan borçlunun borcundan dolayı alacaklıların yapacakları bir icra takibi sonucu satışına engel teşkil etmemektedir..." (12. HD 25.4.2006, 5829/8852: Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2404).

münasip ise bu durumda hem takip borçlusunu hem de onun aile fertleri haczedilmezlik şikâyetinde bulunabilecektir.

IX. EVİN HACZEDİLMEZLİĞİ KURALININ İSTİSNASI

İİK m. 82, II c.1 uyarınca Medeni Kanunu'nun 807. maddesi hükmü saklıdır. Buna göre borçlu, kanunî ipotek hakkı sahiplerine karşı mahcuz malın haczinin caiz olmadığını ileri süremez. 743 sayılı eski Medeni Kanun'un 807. maddesinin yerini 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 893. maddesi almıştır. Bu maddeye göre aşağıdaki alacaklılar, kanunî ipotek hakkının tescilini isteyebilirler:

1. Satıştan doğan alacağı için satılan taşınmaz üzerinde satıcı,
2. Elbirliği ortaklığına giren taşınmazlarda paylaşmadan doğan alacakları için birlikte mirasçı olanlar veya diğer elbirliği ortakları,
3. Bir taşınmaz üzerinde yapılan yapı veya diğer işlerde malzeme vererek veya vermeden emek sarf ettikleri için malzeme ve emek karşılığı olarak malik veya yükleniciden alacaklı olan alt yüklenici veya zanaatkârlar¹⁰⁹.

Yeni Medeni Kanun'da kanunî ipotek hakkının doğumu için aksi kanunda öngörülmemiş ise tapu siciline tescillerinin gerekmediğine ilişkin olan ve eski Medeni Kanun'da yer almayan bir hüküm TMK m. 892 ile kabul edilmiştir. Bir diğer ifadeyle bu madde hükmü uyarınca kanunî ipotek haklarının doğumu, aksi kanunda öngörülmüş olmadıkça, tapu kütüğüne tescil edilmelerine bağlı değildir. O halde tescile tâbi

¹⁰⁹ "...İİK.nun 82. maddesinin son fıkrasında hükmü saklı tutulan Medeni Kanununun 807/3. (4721 sayılı TMK m. 893) maddesine göre "bir gayrimenkul üzerindeki inşaat yahut ameliyatta malzeme vererek veya vermeyerek çalışmış olmaları hasebiyle malik veya müteahhit zimmetinde tahakkuk eden alacakları için bu kimselerin o gayrimenkul üzerinde ipotek tesisine hakları bulunmasına" nazaran, borçlunun bu ev hakkında meskeniyet iddiasında bulunmaya hakkı yoktur..." (12. HD 28.1.1997, 143/687: Pehlivanlı s. 655); "...(M)ahkemeye borçlunun 24055 parseldeki meskeninin haczedilemeyeceği şikâyetinin borcun meskeniyet iddia edilen evin inşaa ve malzeme bedelinden doğduğu gerekçesiyle reddi İİK. nun 82/12. maddesinin 2. bendi gereğince yasaya uygun ise de..." (12. HD 25.1.2007, 2006/23207-941: Oskay / Koçak / Deynekli / Doğan s. 2371).

kanunî ipotekler mevcut olduğu (m. 893) gibi, tescile tâbi olmayan kanunî ipotekler (m. 892) de mevcuttur. İİK m. 82, II c.1 ile kanunî ipotek hakkı sahiplerinin yararların korunması amaçlandığından ve eski MK m. 807’de benzer bir düzenleme yer almadığından İİK m. 82, II c.1’in bundan böyle sadece eski MK m. 807’ye karşılık gelen TMK m. 893’ü değil, aynı zamanda TMK m. 892’yi de saklı tuttuğu kabul edilmelidir¹¹⁰.

538 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce 82. maddenin haczedilmeyen mallara ilişkin ayrıcalığın, borcun bu malların satış bedellerine ilişkin olması hâlinde uygulanamayacağı yolundaki ifadesinde 12. bent sayılmamıştı¹¹¹. Belirtmek gerekir ki, bu durum öğretilerde eleştirilmiş ve bunun bir unutmaya sonucu gerçekleşmiş olabileceği ifade edilmiştir. Bu görüşe göre borçlunun meyve veya sebze yetiştiricisi olması hâlinde, kendisinin ve ailesinin geçimleri için zorunlu olan bağ ve bahçe (m. 82/7), satıcıdan borçlanılarak alınmış ise, bu bağ veya bahçenin satıcının semen alacağı için haczine müsaade edilmiştir (İİK m. 82, son fıkra). Sadece bu hükmün kıyas yoluyla uygulanması durumunda dahi ev hacizleri hakkındaki istisnayı da buraya (İİK m. 82, son fıkraya) dâhil saymak gerekir. Çünkü menfaatler dengesi her iki durumda da aynıdır. O nedenle borçlu, evi kredi ile satın almış ve satıcı, semen alacağından dolayı takipte bulunmuşsa borçlu bu evin hâli ile münasip bulunduğunu, bu sebeple bunun haczedilemeyeceğini semen alacaklısına karşı ileri sürememelidir¹¹². Nitekim 538 sayılı Kanun ile 1965 yılında yapılan değişiklikle 12. bent de 82. maddenin son fıkrası kapsamına alındığından bugün artık eski malikin kanunî ipotek hakkı olmasa da taşınmazın satış bedelinden doğan alacak için borçlu haczedilmezlik iddiasında bulunamayacaktır.

¹¹⁰ Muşul, s. 519.

¹¹¹ Yargıtay da bu durumu göz önünde tutmaktaydı: “...Tahsili istenen alacağın, haczolunan evin borçluya satışından doğmuş olması İİK’nun 82. maddesinin son fıkrasına ithâl edilmeyen 12 sayılı bent hükmü dairesinde borçlu tarafından ileri sürülen şikâyet tetkikine mani teşkil etmeyeceği cihetle hadisede borçlunun içtimai durumu ve ailesi efradı göz önünde tutularak tetkikat yapılması lazımdır...” (İİD 13.3.1956 1512/1485: Olgaç / Köymen s. 709, No. 1760).

¹¹² Kuru-Makale s. 312.

SONUÇ

Takip hukukunda borçlu borcundan dolayı kural olarak tüm malvarlığı ile sorumludur. Bununla birlikte gerek insani düşüncelerle gerekse kamu düzeni düşüncesiyle borçlunun hem kendi hem ailesinin hayatını devam ettirebilmesi için bazı malları hacizden muaf tutulmuştur. Borçlunun “hâline münasip evi” de bu kapsamda hacizden muaf tutulan mallarından biridir. Buradaki hâline münasip ev somut bir mesken olarak anlaşılmalıdır; borçlunun hâline münasip ev alabileceği malvarlığı değeri olarak kabul edilmelidir. Böyle bir malvarlığı değeri bulunmayan yoksul borçlular için ise yapılacak kanun değişikliği ile onların üzerine haciz konulmuş bulunan gelirinden hâline münasip ev almaya yetecek kadar bir meblağ hacizden muaf tutulmalıdır. Takip borçlusunun evi üzerinde ipotek tesis etmesi durumunda sadece ipotek alacaklısına karşı haczedilmezlikten feragat etmiş sayılır. Buna karşılık diğer alacaklılara karşı haczedilmezlik iddiasında bulunabilir. Kanun kamu düzeni düşüncesiyle bazı malların mevcudiyetini borçlunun yaşamını sürdürebilmesi için çok önemli addettiğinden bunları tamamıyla haciz kapsamı dışına çıkarmıştır. Hâline münasip ev de bu kapsamda olduğundan takip borçlusunun haczedilmezlik şikâyeti süreye bağlı değildir. Aile konutu şayet aynı zamanda borçlunun hâline münasip evi ise bu durumda takip borçlusu eşinin rızası olmaksızın evin haczedilmezliğinden feragat edemez.

KAYNAKÇA

- Ansay, Sabri Şakir. (1954). *Hukuk İcra ve İflas Usulleri*. 3. Ankara.
- Arar, Kemal. (1944). *İcra ve İflas Hükümleri*. Ankara.
- Arslan, Ramazan. (1991). *Alacakların Tahsili Hususunda Cebri İcra ve Yargılama Anında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları, (Alacakların Tahsili Hususunda Cebri İcra ve Yargılama Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları, 5-7 Temmuz 1991, Abant Palace, s. 7-24)*.
- Aslan, Kudret (2005). Hacizde Sıra (Tertip) *AÜHFD*, S. 2, s. 269-318.
- Aşık, İbrahim (2006). *İcra Sözleşmeleri*. Ankara.
- Atalay, Oğuz. (2002). Türk Medeni Kanunu'nda Aile Hukuku Mal Rejimlerine İlişkin Hükümlerin Takip Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, *Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı*, Eskişehir 9-10 Kasım 2002, s. 51-73.
- Aytemiz, Abdullah. (1944). *Takip Hukuku ile Alakalı Temyiz Karar ve İçtihatları*, Ankara.
- Başöz, Lütfü/Çakmakçı, Ramazan. (2003). *Gerekçeli, Karşılaştırmalı, Atıflı İcra ve İflas Kanunu ve İlgili Mevzuat*. İstanbul.
- Başözen, Ahmet. İflas Tasfiyesinde Müflisin Kişisel Çalışmasına Dayalı Malların Durumu – “Müflisin Uhdesine Geçen Mal” Kavramı (İİK m. 184, I) (*AÜHFD*, C. 54, 2005/4, s. 267-297).
- Belgesay, Mustafa Reşit. *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, 4. B., İstanbul 1954.
- Berkin, Necmeddin M.. Haczi Caiz Olmayan Eşya ve Alacaklar (İBD 1957/5, s. 113-124), (Berkin-Makale).
- Berkin, Necmeddin M. (1969). *İcra Hukuku Dersleri*. 2. B. İstanbul.
- Berkin, Necmeddin, M. (1947). *İcrada Hukuk*. İstanbul.
- Berkin, Necmeddin M. (1980). *Tatbikatçılara İcra ve İflas Hukuku Rehberi*, İstanbul.

- Dönmez, Murat. Aile Konutunun Haczi (TBBD, Temmuz-Ağustos 2008/77, s. 349-358).
- Dönmez, Murat. (2009). İcra ve İflâs Hukukunda Meskeniyet İddiası (İİK m. 82/12), İzmir.
- Eriş, Gönen. (2005). Gerekeçeli-Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, Ankara.
- Gümüş, Alper. (2007). Türk Medeni Kanunu'nun Getirdiği Yeni Şerhler, 2. B. İstanbul.
- Kaçak, Nazif. (2006). Açıklama ve İçtihatlarla Hacedilmezlik, Ankara 2006.
- Kılıçoğlu, Evren. (2005). İcra Sözleşmeleri, İstanbul. 2005.
- Kiraz, Taylan Özgür. İsviçre Federal Mahkemesinin Bir Kararı Çerçevesinde Takip Hukukunda Şikâyet Eden Taraf Bakımından İlgili Kavramı (Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s. 561-566).
- Korkud, Halit. Haciz Edilen Gayri Menkullerde Meskeniyet İddia ve Şikâyetleri (İBD 1944/4, s. 193-195).
- Korkusuz, Refik M. (2004). İcra Hukuku ve Uygulaması, Ankara.
- Kuru, Baki. Haczi Caiz Olmayan Şeyler (AÜHFD 1962/1-4, s. 277-326), (Kuru-Makale).
- Kuru, Baki. (1990). İcra ve İflas Hukuku, I, 3. B., İstanbul.
- Kuru, Baki. (2004). İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, İstanbul (Kuru-El Kitabı).
- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder. (2009). İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 23. B., Ankara 2009.
- Muşul, Timuçin. (2009). İcra ve İflas Hukuku, 3. B. Ankara.
- Olgaç, Senai (1978). İcra-İflas, C. 1-2, Ankara.

- Olgaç, Senai/Köymen, Haydar (1965). Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflas Kanunu, 2. B., İstanbul.
- Oskay, Mustafa/Koçak, Coşkun/Deynekli, Adnan/ Doğan, Ayhan. (2007). İİK. Şerhi, C. 2, Ankara.
- Özby, İbrahim : İcra ve İflas Hukukumuzda Haczedilmezlikten Feragat (İİK m. 83/a).
- Özekes, Muhammet (2009). İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara.
- Özkan, Hasan. (1999). İcra ve İflas Davaları Tatbikatı, Ankara.
- Özmumcu, Seda. İcra ve İflas Müdürlerinin Takdir Hakkı (Prof. Dr. Turgut Akıntürk'e Armağan, İstanbul 2008, s. 489-514).
- Pehlivanlı, M. Gündüz. (1998). Açıklamalı İcra ve İflas Kanunu, C. 1, Ankara.
- Pekcanitez, Hakan. (1986). İcra-İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet. (2008). İcra ve İflas Hukuku, 6. B., Ankara.
- Postacıoğlu, İlhan E. (1982). İcra Hukuku Dersleri, İstanbul.
- Seviğ, Vasfi Raşit (1967). Doktrin ve İçtihatlar Açısından Türk İcra ve İflas Kanunu-İcra, C. II, Ankara.
- Sungurtekin Özkan, Meral. İcra Hukukunda Oranlilik İlkesi (Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce'ye Armağan, İzmir 2001, s. 177-203).
- Şıpka, Şükran. (2004). Aile Konutu ile İlgili Diğer İşlemlerde Diğer Eşin Rızası, 2. B., İstanbul.
- Taşpınar, Sema. (1994). Borçlunun Bazı Mallarının Haczedilememesi ve Nedenleri (Haczedilmezlik ve Nedenleri), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara (Taşpınar-Tez).

- Taşpınar, Sema. İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nda Yapılan Değişikliklere Genel Bir Bakış (75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s. 599-670), (Taşpınar-Armağan).
- Ulukapı, Ömer. İcra ve İflas Hukuku, 1. B., Konya 2001.
- Ulukapı, Ömer. Haczedilmezlik ve Haczedilmezliğin “4046 Sayılı Özelleştirme Kanunu” Kapsamındaki Uygulaması (BATİDER, C. XVIII, S. 1995/1-2, s. 137-150).
- Umar, Bilge. (1973). İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, İzmir.
- Uyar, Talih. (1990). İcra Hukukunda Haciz, 2. B., Manisa.
- Uyar, Talih. Hacı Caiz Olmayan Mallar ve Haklar (İİK m. 82) (Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan, Ankara 1974, s. 551-586).
- Uyar, Talih. (2004). Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 5, 3. B., Ankara.
- Üstündağ, Saim. (2004). İcra Hukukunun Esasları, 8. B., İstanbul.
- Yalçın, Mehmet. (2009). İcra ve İflas Hukukunda Mesken Haczi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Yıldırım, Kamil/Deren-Yıldırım, Nevhis. (2009). İcra Hukuku, 4. B., İstanbul.